[בעלי חיים בחרמון במסלול יפעת – בקעת מן דרך הר ערער ורכס נמנמן]

השתלמות כלנית 16.5.2018

כתב: **עוז בן יהודה**

זוחלים

בסיור צפינו בלטאת **עינחש עדינה** (עשרות רבות), חומט פסים (פרטים רבים), **לטאה ירוקה** ושלושה מיני נחשים: **תלום-קשקשים מצוי**, **שלוון טלוא ראש** (2) ו**כרכן חלק**. אתרכז בעיקר במעניינים שבהם, **לטאה ירוקה** ו**כרכן חלק**. פרט לכרכן כל שאר המינים- עינחש, חומט פסים ולטאה ירוקה הם מינים ים-תיכוניים אופייניים; לא ראינו את **לטאת החרמון** המחליפה את **לטאה זריזה** בגובה הטופוגרפי על אף שטיילנו ברום מעל 1500 מטר. שני מינים אלה לא נצפו במשך כל יום מסלול מרום 1710 מטר ועד 1300.

לטאה ירוקה (*Lacerta media israelica*) – לטאה ירוקה ממשפחת הלטאיים המגיעה לגודל מרשים של עד 45 ס"מ. בחרמון ראינו פרט גדול מאד בגודל של כ 40 ס"מ . הצעירים מנוקדים בשחור. ניזונה מפרוקי רגליים ועד מכרסמים קטנים. בארץ מופיע תת מין אנדמי המשוטט בצפון הארץ (בעיקר בצפון הגולן ובחרמון), לבנון וסוריה. בעבר הייתה נפוצה בחלקים נרחבים של החורש הים תיכוני אך נעלמה מנוף מרכז הארץ. אחת ההשערות להיעלמותה היא טריפה מסיבית על ידי חתולי בית (וכמובן, גם, הרס בתי הגידול).

שלוון טלוא-ראש (*Eireni srothii*) – נחש שקט וקטן (עד 35 ס"מ) ממשפחת הזעמניים. להגנתו מפריש, לעיתים, חומר בעל ריח רע. לא פעם מוצאים שני שלוונים מתחת לאבן אחת.

כרכן חלק (*Zamenis (Elaphe) hohenackeritaurica*) –נחש ממשפחת הזעמניים המגיע לגודל של עד 80 ס"מ. תפוצתו בחרמון בלבד. צבעו חום. תופס, בעיקר, מכרסמים וכורך את גופו עליהם ובכך גורם לחניקתם (ומכאן שמו). זהו אחד הנחשים הנדירים ביותר בישראל (אם לא הנדיר ביותר) ומספר התצפיות עליו קטן. ראשו משולש והוא מזכיר בהתנהגותו את צפע החרמון. נקרא כרכן חלק מכיוון שקשקשי הגב מבריקים וחלקים. בארץ מופיע, בצפון הגולן ובחרמון, כרכן גדול ומרשים ממנו – **כרכן הקרינים** שעל גבי

קשקשי הגב ישנם קרינים ברורים. הכרכנים הינם נחשים שקטים ולכן רבים מהם משמשים כחיות מחמד (הנפוץ ביותר הוא כרכן התירס שחי בארה"ב).





כרכן חלק. צילם: עוז בן-יהודה ©
להגדלה - לחצו על התמונות

פרוקי רגליים

בסיור נצפו פרוקי רגליים רבים. נצפו 33 מיני פרפרים. אתרכז בשני מינים בלבד.
רגבן חרמוני (*Ocneropsis kneuckeri*) –זהו חגב גדול ממשפחת הרגבניים המגיע לגודל של כשישה ס"מ. בסוג זה (ובמרבית המשפחה), הזכרים קטנים וגודלם פחות ממחצית הנקבה. אנדמיים להרי החרמון, מול הלבנון והלבנון. חגבים אלו אינם מעופפים והטענה היא שזוהי התאמה לחיים בהרים גבוהים בהם נושבת רוח חזקה במרבית השנה. החוקר מני כתב ספר חשוב על החיים בסובב אלפיני ובהם הוא מציין כי בחגורה האלפינית וחגורת השלג ישנם מיני חרקים שחורים בעלי צבע כהה כהגנה בפני הקרינה וחוסר כנפיים. האם גם אצלנו בחרמון ישנם יותר חרקים בעלי גוון כהה כלפי ראש הרכס ?



רגבן חרמוני. צילם: עוז בן יהודה ©

נימפית פרסית *Melitaea acentria* –מבין מיני הנמפית הקטנים יחסית (מוטת כנפיים של כ 35 מ"מ) בעלי דימיון לשאר הנימפיות בסוג זה עם רקע חמחם.זהו מין הפרפר הנפוץ ביותר בחרמון. מין זה איננו מופיע בישראל . עד אמצע 2017 נחשב כ *Melitaea persea*, מין הנפוץ מהחרמון ועד לאירן. לאחרונה (מאי 2017), על פי בדיקות גנטיות, התגלה שהפרטים בחרמון (ואולי גם הפרטים ממול הלבנון) שייכים למין חדש למדע. אחת הסיבות שהחוקר ולדימיר לוחטנוב נתן את השם *Acentria* היא על פי כינויה של עוזרת המחקר, שלו, אסיה נוביקובה, שהייתה סטודנטית באוניברסיטה העברית.



נימפית פרסית. צילם: עוז בן-יהודה ©

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: בן-יהודה ע 2018 בעלי חיים במסלול יפעת – בקעת מן דרך הר ערער ורכס נמנמן, כתב-עת "כלנית" מספר 5.

בעלי חיים במסלול יפעת – בקעת מן דרך הר ערער ורכס נמנמן